

Opinia

w sprawie uprawnień pielęgniarki/położnej do odmowy wykonania zlecenia lekarskiego oraz możliwości nakazania przez lekarza personelowi pielęgniarskiemu podania preparatu określoną drogą wbrew zgłoszonym zastrzeżeniom.

Do biura DOIPiP we Wrocławiu zwrócono się z prośbą o wyjaśnienie, czy pielęgniarka/położna jest uprawniona do odmowy wykonania zlecenia lekarskiego na podanie danego leku w dawce i drogą nie zalecaną w karcie charakterystyki produktu oraz czy lekarz jest uprawniony do nakazania personelowi pielęgniarskiemu podania preparatu określoną drogą wbrew zgłoszonym zastrzeżeniom.

W związku z treścią zapytania opiniujący zajmuje poniższe stanowisko.

W procesie terapeutycznym lekarz, na podstawie postawionej przez siebie diagnozy wydaje pielęgniarce/położnej zlecenie lekarskie będące istotnym elementem tego procesu.

Świadczenia zdrowotne udzielane przez pielęgniarkę/położną są wykonywane na podstawie zleceń, chyba że dane świadczenie jest określone w przepisach jako te, które może być wykonywane samodzielnie bez zlecenia. Pielęgniarka/położna jest zobowiązana wykonać zlecenie lekarskie, o czym stanowi art. 4 pkt 5 ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej z dnia 15 lipca 2011 r.(Dz. U. 2011 Nr 174 poz. 1039 z późn. zm.), zgodnie z którym do zakresu wykonywania zawodu należy realizacja zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.

Obowiązek wykonania zlecenia lekarskiego jest nakazem ustawowym, który nie ma jednak charakteru bezwzględnego i w pewnych sytuacjach może nie być realizowany.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 cyt. ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej - „Pielęgniarka i położna wykonują zawód, z należytą starannością, zgodnie z zasadami etyki zawodowej, poszanowaniem praw pacjenta, dbałością o jego bezpieczeństwo, wykorzystując wskazania aktualnej wiedzy medycznej oraz pośrednictwo systemów teleinformatycznych lub systemów łączności”. Zgodnie z art. 12 ust. 2 cyt. ustawy „pielęgniarka może odmówić wykonania zlecenia lekarskiego oraz wykonania innego świadczenia zdrowotnego niezgodnego z jej sumieniem lub z zakresem posiadanych kwalifikacji, podając niezwłocznie przyczynę odmowy na piśmie przełożonemu lub osobie zlecającej (...)”.

Z powołanych przepisów wynika, iż pielęgniarka/położna może odmówić wykonania zlecenia w sytuacji, kiedy:

- 1) wykonanie danego świadczenia byłoby niezgodne z sumieniem pielęgniarki (położnej) lub
- 2) byłoby niezgodne z zakresem posiadanych kwalifikacji (art. 12 ust. 2 u.z.p.p.).

3) wykonanie świadczenia stoi w sprzeczności ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej;

4) z przyczyn natury innej niż medyczne;

Pielęgniarka/położna przed podaniem leku powinna zapoznać się z kartą charakterystyki produktu leczniczego.

Jeżeli ma miejsce wydanie zlecenia na podanie danego leku w dawce i drogą nie zalecaną w karcie charakterystyki produktu leczniczego pielęgniarka/położna jest uprawniona do odmowy wykonania zlecenia lekarskiego.

Odmawiając podania leku powinna wskazać pisemnie przyczynę odmowy wykonania zlecenia wraz z jej uzasadnieniem. Lekarz nie jest uprawniony do nakazania podania preparatu w sytuacji, kiedy pielęgniarka odmówiła, podając pisemnie przyczynę odmowy. Przyjęcie innego stanowiska stoi w sprzeczności z powołanymi przepisami.

W procesie leczenia, pomimo iż lek zleca lekarz i za tę decyzję odpowiada, nie zwalnia to pielęgniarki/położnej z odpowiedzialności dyscyplinarnej, karnej oraz odszkodowawczej za narażenie życia i zdrowia pacjenta przez realizację zlecenia niezgodnego ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej lub narażającego pacjenta na niebezpieczeństwo.

We wszelkich sytuacjach, w których zachodzi podejrzenie zlecenia niezgodnego ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej lub narażającego pacjenta na niebezpieczeństwo – pielęgniarka/położna ma nie tylko prawo, lecz obowiązek odmówić wykonania zlecenia. Stanowi to wyraz realizacji zasad deontologicznych, w myśl których działalność zawodowa pielęgniarki i położnej polega na świadomym i dobrowolnym podejmowaniu profesjonalnych działań na rzecz pacjentów.

Zawody pielęgniarki i położnej są samodzielnymi zawodami medycznymi. Pielęgniarka ponosi osobistą odpowiedzialność za swoje działania. Wiąże się to z koniecznością ponoszenia odpowiedzialności zawodowej, karnej, odszkodowawczej za działania zawodowe podejmowane w czasie pracy, w tym także za realizację zleceń wydanych przez lekarza. Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej w CZĘŚCI OGÓLNEJ w pkt 5. stanowi, iż „Pielęgniarka/położna posiadająca pełne uprawnienia zawodowe ponosi osobistą odpowiedzialność za swoje działania”.

Adw. Anita Jaroszevska-Góra